

18. 1. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Akcionářská dohoda (shareholders' agreement)

Základní fungování akciové společnosti a vztahy mezi akcionáři a společností i mezi akcionáři navzájem upravují stanovy společnosti. Obdobně ve společnosti s ručením omezeným jsou společenskou smlouvu stanoveny vnitřní organizace společnosti a právní poměry společníků. Vedle těchto zakladatelských dokumentů kapitálových společností akcionáři (resp. společníci) uzavírají často tzv. vedlejší akcionářské dohody (resp. dohody mezi společníky).

Tyto akcionářské dohody obsahují zvláštní ujednání všech či některých akcionářů, která upravují jejich vzájemné vztahy a vnitřní poměry společnosti. V angloamerickém právním systému se pro vedlejší (extrastatutární) akcionářské dohody používá termín *shareholders' agreement* nebo také *sideletters*.

Výhody a nevýhody akcionářské dohody

Hlavním důvodem pro uzavření akcionářské dohody bývá často její diskrétnost. Společnost musí uložit do veřejně přístupné sbírky listin zakladatelské dokumenty v aktuálním znění. Akcionářské dohody ovšem stojí mimo stanovy či společenskou smlouvu, a proto nejsou publikovány ve sbírce listin a zpřístupněny třetím osobám. Akcionářské dohody se tedy využívají mj. k úpravě citlivých záležitostí týkajících se společnosti a akcionářů, jako jsou například výkon hlasovacích práv akcionářů, obchodní strategie nebo podmínky vstupu investora. Ovšem je nutné zmínit, že existují určité limity této „diskrétnosti“ akcionářské dohody, a to u akciových společností, jejichž akcie jsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu, neboť tyto společnosti musí zveřejňovat ve svých výročních zprávách mj. údaje o smlouvách mezi akcionáři, jež mohou mít za následek ztížení převoditelnosti akci nebo omezení hlasovacích práv. Informace o vedlejší akcionářské dohodě se mohou též objevit ve zprávě o vztazích podle § 82 a násl. zákona o obchodních korporacích.

Dalšími výhodami akcionářských dohod jsou jejich neformálnost a flexibilita. Uzavření či změny vedlejších akcionářských dohod totiž nevyžadují svolání valné hromady a specifickou formu na rozdíl od zakladatelského právního jednání u kapitálových společností a rozhodnutí valné hromady o jeho změně nebo rozhodnutí valné hromady, v jehož důsledku se zakladatelské právní jednání mění, pro která zákon o obchodních korporacích stanoví obligatorní formu notářského zápisu. Vedlejší dohody společníků mimo společenskou smlouvu zásadně nebudou považovány ani za jednání bezprostředně související se založením, vznikem, změnou, zrušením nebo zánikem obchodní korporace ve smyslu § 6 zákona o obchodních korporacích, která musí být učiněna písemnou formou s úředně ověřenými podpisy (pokud zákon pro taková jednání výslovně nestanoví formu notářského zápisu). I přestože některá ujednání vedlejších akcionářských dohod mohou směřovat k takovému jednání, které má vliv

na existenci a vnitřní poměry společnosti (např. ujednání o postupu ke zrušení společnosti s likvidací v případě splnění určitých podmínek), tak se tato ujednání týkají jen akcionářů, kteří dohodu uzavírají, a na existenci společnosti tedy mají vliv pouze zprostředkovaně. Vedlejší akcionářské dohody je tudíž možné uzavírat v jakékoliv formě, včetně ústní. Nicméně lze doporučit písemnou formu z toho důvodu, aby nedocházelo ke sporům mezi společníky o její existenci a obsahu.

Ačkoliv uzavření a změna vedlejší akcionářské dohody nevyžadují formální postup jako u společenské smlouvy, v případě nutnosti změny akcionářské dohody může dojít k blokaci této změny jedním z akcionářů, jelikož se změnou akcionářské dohody musí souhlasit všechny její strany. Naopak o změně společenské smlouvy rozhoduje valná hromada většinou hlasů (nadpoloviční nebo kvalifikovanou) stanovenou zákonem o obchodních korporacích nebo společenskou smlouvou, a proto zde není nutný konsenzus všech společníků. Prosadit změnu vedlejší akcionářské dohody tak může být v praxi komplikovanější než změnit společenskou smlouvu.

Nevýhodou vedlejší akcionářské dohody je také její „nepřenositelnost“ na nabyvatele akcií či podílů, protože zavazuje pouze akcionáře či společníky, kteří jsou její smluvní stranou. Naproti tomu společenská smlouva kapitálové společnosti zavazuje i nové společníky, kteří ke společenské smlouvě přistupují automaticky ze zákona. Tento problém lze překlenout tím, že vedlejší akcionářská dohoda stanoví jejím účastníkům povinnost, aby zajistili, že nový společník k akcionářské dohodě přistoupí současně s nabytím akcií (podílu ve společnosti), resp. že práva a povinnosti z akcionářské dohody budou na nového společníka postoupena. Akcionářské dohody pro tento účel obvykle zahrnují jako přílohu i vzorovou smlouvu o přistoupení nového akcionáře k akcionářské dohodě (tzv. deed of adherence).

Z vedlejší akcionářské dohody vyplývají některé povinnosti rovněž pro společnost, jejíž akcionáři dohodu uzavírají. Tato situaci bývá v praxi řešena tím, že akcionářskou dohodu podepíše jako smluvní strana i sama společnost, aby byla touto dohodou vázána.

Obsah akcionářské dohody

Zákon neupravuje vedlejší akcionářské dohody stojící mimo stanovy jako zvláštní smluvní typ. Jedná se o tzv. inominátní (nepojmenované) smlouvy a jejich obsah mohou akcionáři stanovit libovolně. Obsah akcionářské dohody je však limitován obecnými zákonnými požadavky na právní jednání v občanském zákoníku, kogentními ustanoveními zákona o obchodních korporacích, zákazem nedůvodného zvýhodnění jednoho společníka na úkor jiného anebo pravidly na ochranu hospodářské soutěže. V případě, že by ujednání akcionářské dohody (dohody mezi společníky) byla v rozporu se společenskou smlouvou, tak právní účinky dohody budou záviset na tom, zda ji podepsali všichni společníci nebo pouze někteří. Jestliže akcionářskou dohodu v rozporu se stanovami podepsali pouze někteří (například majoritní) akcionáři, tak tato dohoda nebude závazná pro ostatní (minoritní) akcionáře a bude se v daném případě postupovat podle stanov. Pokud budou účastníky akcionářské dohody všichni akcionáři, tak taková dohoda může být platná, i když je v rozporu se stanovami společnosti. Tato dohoda prolamující stanovy by však měla být pouze jednorázová na konkrétní případ a předem dohodnutou dobu a nesmí být v rozporu s dobrými mravy a kogentními zákonnými ustanoveními. Pro úplnost lze doplnit, že ujednání vedlejší akcionářské dohody (dohody mezi společníky) mohou být promítnuta i přímo do společenské smlouvy, pokud se na tom společníci dohodnou.

Jak je uvedeno výše, vedlejší akcionářské dohody (dohody mezi společníky) mohou mít libovolný obsah, nicméně typicky upravují následující záležitosti:

- výkon hlasovacích práv na valné hromadě společnosti;
- personální vedení společnosti (tj. struktura orgánů společnosti včetně obsazení statutárních a dozorčích orgánů společnosti);
- strategické zaměření obchodního vedení a základní principy podnikání společnosti;
- dohoda společníků o společném podnikání a řízení dceřiné společnosti (joint-venture);
- podmínky financování společnosti a podmínky pro vstup investora;
- podmínky ukončení účasti společníka ve společnosti;
- způsob a podmínky rozdělení zisku mezi společníky;
- vyhrazení rozhodování o vybraných otázkách všem společníkům nebo kvalifikované většině anebo případně podmínka předchozího souhlasu zvláštního orgánu (př. investičního výboru) stojícího mimo strukturu orgánů společnosti;
- předkupní právo ostatních společníků k akciím (podílu);
- tzv. drag-along klauzule - ujednání upravující povinnost minoritních akcionářů (společníků) prodat akcie (podíly) třetí osobě, na kterou převádí akcie (podíl) většinový akcionář, a to za stejných podmínek;
- tzv. tag-along klauzule - ujednání upravující povinnost většinového akcionáře (společníka) informovat minoritní akcionáře o prodeji svých akcií (podílů) třetí osobě a v případě zájmu minoritního akcionáře zajistit, aby třetí osoba kupující akcie (podíl) odkoupila za stejných podmínek i akcie (podíly) minoritních společníků;
- postup při řešení patových situací (tzv. deadlock) vzniklých z rozporů mezi společníky (například nuceným přechodem akcií);
- zákaz konkurence společníků;
- povinnost mlčenlivosti, a další.

Následky porušení akcionářské dohody

V případě, že některý z akcionářů (společníků) poruší vedlejší akcionářskou dohodu (dohodu mezi společníky) například tím, že hlasuje na valné hromadě v rozporu s ujednáním v akcionářské dohodě, nebude to mít za následek neplatnost usnesení valné hromady. U kapitálových společnostech se totiž mohou dovolávat neplatnosti usnesení valné hromady každý akcionář (společník), člen představenstva (jednatel), člen dozorčí rady nebo likvidátor pouze z důvodu rozporu s právními předpisy nebo stanovami anebo případně s dobrými mravy (viz § 191 a 428 zákona o obchodních korporacích ve spojení s § 258 občanského zákoníku). Objevují se i právní názory, že usnesení valné hromady by mělo být neplatné i tehdy, když bylo přijato v rozporu s vedlejší akcionářskou dohodou, kterou mimo stanovy uzavřeli všichni akcionáři. Tyto názory se opírají o argument, že společník jedná v rozporu s dobrými mravy, pokud na valné hromadě hlasuje v rozporu s ujednáním dohody mezi společníky, ke které se dříve zavázal. Nicméně dosavadní česká judikatura prozatím takový názor nepřijala. Práva a povinnosti z vedlejších dohod společníků tak lze vymáhat jen v rámci smluvního vztahu založeného touto dohodou. Jestliže některý z akcionářů poruší vedlejší akcionářskou dohodu, tak se oprávnění akcionáři mohou domáhat náhrady škody. To bývá často komplikované s ohledem na vyčíslení a prokázání vzniklé škody. Proto v praxi bývají závazky z vedlejší akcionářské dohody zpravidla zajištěny, resp. utvrzeny, smluvními pokutami.

Mgr. Jiří Prouza,

advokát

[CHSH Kališ & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Týn 639/1,
110 00 Praha 1

Tel.: +420 221 111 711

e-mail: office@chsh.cz

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Problematické aspekty změn v úpravě odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku](#)